

MIENEKE BAKKER,

WIEL BEIJER

ICH

BAU

DIR

EIN SCHLOSS

WILLEMIEN

Nee, no way.

Ik doe het niet.

Ze hebben mij gevraagd,

de veranderaars,

ze willen mij,

maar ik doe het niet.

Ik blijf hier

in Rotterdam.

Ja, ik wil wel, zo'n project,

zo mega, gewaagd, ambitieus,

kan er naam mee maken

voor eens en altijd.

Maar ik ga niet terug

naar dat zwarte gat,

naar die ondraaglijke troosteloosheid,

die leegte.

Ik weet, de waarheid heeft veel gezichten,

maar mijn waarheid ziet er niet uit
als Spekholzerheide.

SPEK-HOL-ZER-HEIDE.

Dat klinkt toch niet.

En ik versta ze niet.

Nog altijd niet.

Tokyo, Taipei, dat is poëzie.

Daar kan ik dromen bouwen.

Mijn droom stapelen.

Maar daar?

Niet daar!

Nee! NO! NEVER!

Voordat ik de school binnen kon lopen,
het draadstalen hekje door,
voordat ik min of meer op veilig terrein was,
ik mij kon manoeuvreren
tussen de geloofsgenoten,
ik mij kon overgeven
aan de wondere wereld
van de schuin geschreven getallen
op het zwarte bord,
de kroontjespen in de aanslag,

waren er obstakels te nemen
op de weg van huis naar school.

Op de eerste plaats was daar de overkant
van de straat.

Daar liepen de anderen,
daar moest ik voor oppassen.

Na de havermoutpap,
die onverklaarbaar wisselend van resultaat,
te dik, te dun, te warm dan wel te koud,
met warme thee was weggespoeld,
ja thee!

wij dronken thee,
orange pekoe,
zwarte thee was dat,
wat dronken anderen eigenlijk.

Wij bij ons thuis dronken het als water,
ach en ons water was zo zacht,
dat was Duits water,
van over de grens,
zonder kalk, zo zacht,
dat smaakte, dat kreeg je nergens anders.

Uit het raam kijken dus of de straat veilig was,
of het groepje al langsgelopen was.

De volgende hobbel was daarna mijn jas vinden,
geen sinecure met vijf broers en zussen,
er was altijd wel eentje die het nodig vond
die van mij in een hoek te gooien
of hem te verstoppen onder een jack.

Dan was ik, in paniek,
eindelijk klaar om de deur uit te stappen.

Dan maar zonder wanten.

Wetende dat het boze oog van juffrouw Hesselink zowat uit
haar kas zou rollen
als ik het waagde om te laat in de rij
op het schoolplein aan te sluiten.

Dan moest ik naar voren komen
en mijn handen strekken
en werd het bamboestokje venijnig gehanteerd.

Ze kon goed met dat stokje overweg.

Ik voel ze nog,
de striemen op de bovenkant van mijn vel.

Ik dus de deur uit,
de grijze wollen kniekousen opgetrokken,
de oprit af, meteen rechtsaf,
stoepje op, stoepje af,
zo dicht mogelijk langs de huizen lopen,
alsof die nog beschutting konden bieden,
langs het open stuk van de fabriek van Hollander voorbij,
langs de winkel van juffrouw Moonen,
juffrouw Moonen die snerend lachte
toen ik de dag ervoor
in opdracht van mijn moeder er op uit was
om koetjeskaas te kopen.

Juffrouw Moonen ,die mij honend opnam
en wel tot drie keer toe herhaalde

KOETJESKAAS KOETJESKAAS?

En wat mag dat dan wel wezen, meisje?

Zij noemde het Zwitserse strooikaas,
maar bij ons thuis heette dat koetjeskaas,
omdat er koeien op het kartonnen doosje stonden.

Rood van schaamte moest ik onverrichterzake terug naar
huis.

Langs die winkel dus.

Naast die van de kapper ernaast,
waar de getoupeerde kapster kwetterend
boven de bakken
met de penetrante permanentlucht
van waterstofperoxide
mij tussen de bedrijven door
ook plichtmatig knipte.

Wat heet knippen?

Mij tot tranen toe met een mesje uitdunde,
want ik had nogal een stevige bos met krullen.

En dan kwam ik thuis met die tranen in
mijn ogen,

en dan zei mijn moeder: ‘Hè, lekker kwiek!’

Ik haatte dat.

De week erna werd ik in het zwembad
de verkeerde kant op gestuurd:

‘Jongetje, dat zijn de kleedhokjes voor de meisjes, die kant
op’

Als ik dan bij de Markt linksaf ging,
bleef ik stiekem even op de hoek bij de Spar staan,
bij het kruisbeeld van Jezus.

Keek naar links en rechts,
dat niemand van die anderen mij zag,
en dan sloeg ik ook een kruisje.
Dat scheen goed te zijn.
Dat deden alle katholieken.
Daarna was het een keuze maken.
Of met opgeheven hoofd langs de katholieke school
en dan rechts,
of bij de Markt een stukje door,
en dan linksaf langs de katholieke kerk.
Nee, niet de zware eikenhouten deur een beetje openen, en
stiekem naar binnen gluren,
denk aan het oog van juffrouw Hesselink!
De verkeerde keuze gemaakt,
want daar staan ze,
de anderen
en klinkt het weer, dat lied,
dat rijm, die vier regels venijn.
Protestantse apen
liggen in bed te gapen
geloven niet in God
zitten op de piespot!

Hoe lang is het geleden?
Dat ik in die bus zat.
Van de middelbare school terug naar huis.
Van Heerlen naar huis.
Van de moderne stad terug
naar het achterlijke mijnwerkersdorp.
In mijn ogen.
Toen.
God, hoe lang ben ik er niet meer geweest?
De winkelstraat, de caféstraat, de mijnstraat, de verdwenen
mijn.
Lang.
Te lang?
Misschien wel.
Het was tenslotte mijn thuis.
Heimat, zoals de Duitser zo mooi zegt.
Is daar een goed Nederlands woord voor?
Nee, niet vaderland!
Eerder geboortegrond!
Mijn Heimat dus.

Toch ben ik er jaren niet meer geweest.
Lees af en toe iets over mijn wijk in de krant.

Over krimp.
Over vergrijzing.
Over verloedering, verpaupering.
Over criminaliteit, wietplantages,
overvallen op snackbars en op oudere mensen.
Dat zouden ze niet moeten doen,
ouderen overvallen!
En over tienermoeders lees ik.
‘Hoezo bevolkingskrimp met zoveel tienermoeders?’ denk
ik dan.
Het raakt mij niet dat slechte nieuws.
Het is mijn wijk niet meer.
Ik heb er afstand van genomen toen mijn ouders zijn
weggetrokken
na de sluiting van de Willem-Sophie.
Mijn oudere broers waren al weg.
Mijn zussen waren weg
Ik ging ook weg.
Iedereen ging weg.
Weg.
Weg.
Weg.

‘Jij hebt talent om kunstenaar te worden.’

Niet.

Ik had helemaal geen talent om kunstenaar te worden.

Ik tekende maar wat.

Lijnen.

Rechthoeken.

Vierkanten.

Nooit mensen.

Geen mond, geen oog, geen kont, geen borst.

Nooit.

Had er een hekel aan als we op de academie portretten
moesten tekenen.

Als er een wulps rond model klaar lag
om te schetsen,
dan tekende ik dat lichaam hoekig.

Nooit rond.

Boeide mij niet.

Ik wilde de straat op.

De straat tekenen.

Ik had er genoeg van.

Ook van dat vage gedoe.

Ik ben geen kunstenaar.

Ik zal het ook nooit worden.

Ik wilde gebouwen tekenen
Bouwkunde studeren. In Delft.
Heerlijk.
Ik leefde helemaal op.
Ik word nog blij als ik die universiteit zie.
Net als Rotterdam,
word ik ook blij van.
Ik woon er.
Grote stad.
Prachtstad.
Doet mij denken aan Heerlen,
al die moderniteiten: Schunck, Royal.
Heerlen had alles wat Spekholzerheide niet had.
En Rotterdam heeft het tienvoudige daarvan.
Het honderdvoudige!
Daar een wolkenkrabber mogen ontwerpen.
Aan de Maas.
Onze Maas.
Een gebouw tot in de wolken.
Dichtbij de hemel.
In Rotterdam.
Dat is mijn ultieme droom.

En nu mag ik de boel gaan vertimmeren
in Spekholzerheide.
Of all places.
Geen warme deken.
Koud en kil.
Geen warme deken.
Maar wel waar ik vandaan kom.
En ambitieus.
En onderdeel van het grote transitieproject.
Ik schrok toen zij belden en vroegen
of ik interesse had.
'Waarom ik?'
'Jij bent van hier.
Jij kent de problematiek, begrijpt de mensen.'
'Helemaal niet, ik ben veel te lang weg.'
Maar dat zei ik niet.
De opdrachten liggen tenslotte niet voor het oprapen.
En ik ben nog jong.
Ik ben nog te jong.
Ik sta nog midden in het leven.

Dit is een belangrijk project.
Mijnwerkerswijken toekomstbestendig maken.

Alles wat grijs en grauw is moet beter,
mooier, groener.
Dit dorp moet uit zijn nachtmerrie ontwaken.
Bevrijd worden van het minderwaardigheidscomplex.
Ik moet dit dorp uit zijn boze droom wakker kussen.
Ik actualiseer een stad
met chirurgische precisie.
Met gebouwen die context versterken
door relevante schaalniveaus met elkaar
te verbinden.

God, wat is het hier veranderd.
Hoe leeg is het hier. Want leeg is het.
Al mag ik dat niet zeggen.
Als ik dat zeg dan mag dat niet.
Ik woon hier niet.
Godzijdank niet!
Alleen de gedachte al...

Veldwerk.
Weer in die bus.
Jaren niet gedaan,
de bus gepakt.

Halverwege bij bushalte de Rukker,
nee echt, zo heet die bushalte,
echt,
daar stapte hij altijd als enige in.
Mager en tanig en klein van stuk.
De tas voor zich geklemd en de alpinopet schuin.
En
met dat ene detail,
zeven centimeter veelzeggend signaal
op zijn te dunne lippen gestreept.
Het knallend rood van de ultieme verwarring.

Ik moet de fysieke context bevragen.
De historische en sociale context bevragen.
Mij verhouden tot een sense of space.
Als ze mij vragen om iets over deze streek
te vertellen,
om wat herinneringen op te halen,
om het nu beter te kunnen begrijpen,
de transitie waarin we zitten vorm te geven,
dan weet ik niet waar ik moet beginnen.

Ik schrok

toen ik ging kijken.
Midden in de winter, koud.
Zonnebril op.
Alsof iemand mij na al die jaren nog zou herkennen.
Alleen de slager is er nog.
Zijn zoon staat in de zaak.
Ze hebben nog steeds die hoofdkaas
die ik vroeger zo smerig vond.
Huijkieës zeggen ze hier
Nog steeds volgens het huisrecept.
Van vader op zoon.
Mijn ouders vonden die heerlijk.
Ik niet.
Ook nu nog niet.
Zou hij er ook nog zijn?
De melkman, de gluurder.
'Jij bent een groot meisje aan het worden.'
Viezerik.

In mijn herinnering was het drukker op straat.
Waren de etalages beter gevuld.
Nu straalt de straat armoede uit.
Je hebt er een ruilwinkel

en een restaurant voor mensen met een uitkering.
De mijnwerkers van toen gingen beter gekleed dan de
mannen van nu.
De vrouwen hadden fleurige hoofddoekjes om.
Doen ze nu moeilijk over,
hoofddoekjes waren vroeger heel gewoon.
De mijn is weg.
Alles wat herinnert aan de mijn is weg.
Alsof ze een grote kuil hebben gegraven
en alles van de mijn er in hebben gekieperd.

Er zijn een paar koloniehuzen behouden.
Best groot voor arbeiderswoningen van toen.
En met een grote tuin.
Om zelf groente te verbouwen.
Duiven te houden.
Overal stonden duiventillen in de tuin.
Ons huis aan de andere kant van het dorp staat ook nog.
Mooi huis.
Groot huis.
Herenhuis.
Met een grote tuin.
Niet om groente te verbouwen.

Mijn vader was geen volkstuintjesman.
Wij hadden een tuinman.
Onze tuin was een grote bloemenpracht.
Met alle kleuren van het voorjaar en
van de zomer.
En fruitbomen.
Kersen, appels, peren, pruimen.
Geen duiven.
Mooie tuin, mooi huis in een lelijke straat.
Die oude Duitse huizen staan nog steeds
in onze straat.
Duitsland is dichtbij.
Ben benieuwd wat voor mensen er nu wonen in ons huis.
Ik heb aangebeld,
maar niemand deed open.

Verderop woonde dat lollige mannetje.
Met die damestas en zijn rood gestifte lippen.
Altijd strak in het kostuum en met zijn alpinopet.
We wisten het wel.
Al wisten we het niet.
Een man die liever een vrouw is.
Over transitie gesproken.

Ook hoe hij liep.
Met van die kleine pasjes.
Altijd vriendelijk ook.
Jozefientje.
Jozefientje.
Zijn echte naam heb ik nooit gekend.
Ik durfde niet met hem te praten.

Op het kantoor van de veranderaars zeggen ze dat ik de
vrije hand krijg.
Sloop wat gesloopt moet worden.
Oude woonhuizen, winkels, cafés,
alles wordt opgekocht door de gemeente.
De sloopvergunningen zijn bij wijze van spreken al
ondertekend.
Als dat wat ervoor teruggebouwd wordt
maar ook voor de ouderen is.
Voor oud, maar ook voor jong.
Keiharde eis.
Zodat het leven hier terugkeert.
En de levenslust.
De vreugde.
Ik denk meteen aan mijn woontoren.

Hoog, heel hoog.
Tot in de wolken.
Wel twintig verdiepingen hoog.
Met bovenin een restaurant voor de ouderen die er wonen.
Want wonen moet all inclusive worden.
Die oude mensen moeten goed verzorgd worden en lekker eten en drinken.
Met in de keuken jongeren uit de wijk.
Ook jongeren met een beperking en afstand tot de arbeidsmarkt.
Zoals dat zo mooi heet.
Ook computertechniek er in, zeker de beveiliging en de communicatie.
En robots.
Om hulpbehoevende dementerenden te bedienen.
Een restaurant met een magnifiek uitzicht op Duitsland.
De heuvels van de Eifel.

We gingen er vroeger wel eens wandelen.
In Monschau.
Kitsch vond ik het toen met die vakwerkhuisjes.
Nu vind ik dat prachtig.
Die lijnen in dat houtwerk.

Ja, schitterend.

Ik zie mijn woontoren zo voor me.

Mijn lijnen.

Mijn lijntje met de hemel.

Mijn lijntje naar de onsterfelijkheid.

Tegen de veranderaars heb ik gezegd
dat ik eerst onderzoek wil doen.

In de wijk.

Op straat.

Met de mensen praten,

met de gewone mensen praten,

op de markt, na de mis,

in het patronaat met de carnaval,

En met de eigenaren van die slooppanden.

En ik wil ook met de jongeren praten,

als die hier tenminste nog zijn.

Ik weet uit mijn jeugd dat veel jongeren wegtrekken om
nooit meer terug te komen.

Net als ik deed.

Hoewel, ik ben nu wel weer hier.

Maar zou ik hier weer willen wonen?

Denk het niet.

Steeds als ik hier ben, wil ik weg.

Wil ik de opdracht teruggeven.

Vluchten.

Terug naar Rotterdam.

Ik moet het niet over mezelf hebben.

Eerst dacht ik,

ik moet bij mezelf vertrekken,

altijd mijzelf erin betrekken.

Ik ben tenslotte verantwoordelijk, altijd.

Hoe sta ik in de wereld?

En hoe spiegelt de wereld zich in mij?

Als individu.

Dat daar geen misverstanden over zijn.

Bij alles wat ik wil zeggen,

wat ik zeg,

denk ik,

en dat denk ik best vaak,

de laatste tijd dan, dan denk ik,

wat ik denk, wat doet het er toe?

Waarom zou ik mezelf nog als uitgangspunt nemen?

Als middelpunt van de wereld,
als de punt van de passer.
Ik merk gewoon,
das war einmal.
Ik ben niet zo interessant,
goed beschouwd.
Ik ben een verzameling van gebeurtenissen,
van anekdotes,
in de tijd geplaatst,
door omstandigheden bepaald,
van vroeger en nu,
van daar en hier.
Dat is niet uniek.

Nee, het doet er niet meer toe.
Wat doet het er nog toe wat ik denk?

Maar dan denk ik,
in Rotterdam is het toch ook gelukt.
Wederopbouw na bombardement.
En dan wil ik weer terug naar hier.
Wil ik aan het werk.
Bombarderen.

En herbouwen.
Want het interesseert mij wel.
Ook de mensen hier interesseren mij wel.
Ik wil ze opnieuw leren kennen.
Kijken of ze anders zijn geworden.
Hoe anders ze zijn geworden.
Vroeger leken de mensen hier vrolijker.
Nu zo berustend, zo onverschillig,
zo aangeslagen.
En vooral ontevreden.
Ik doe onderzoek naar wat die mensen willen.
Maar willen ze wel iets?
Willen ze nog wel iets?
Of zijn ze uitgewild?
Uitgeteld?
Murw geslagen.
Spekhei moet weer tot leven gekust.
Dat wordt dan wel een lange kus.
Een eindeloze tongzoen.

We zijn te lang met onszelf bezig geweest.
We moeten weer achter de voordeur komen.
Of terug achterom binnen.

Toen ik jong was,
was dat ook,
achterom binnen,
de deur stond altijd open.
Anderen hadden aan de voordeur een touwtje uit de
brievenbus hangen,
zodat de kinderen die deur konden openen.
Vroeger kwam je overal binnen,
was je overal welkom.
Geen camera's, geen dubbele sloten.
Zoals de waard is vertrouwt hij zijn gasten.
En delen is het nieuwe hebben.
Mijn boormachine tegen jouw elektrische barbecue.
Ofschoon daar wel ruzie van kan komen.
Mijn burens verderop kijken hun andere burens daarom niet
meer aan.
Ze zijn vegetariër
en kregen het rooster van de elektrische barbecue niet meer
schoon.
Die speklappen bleven ze proeven.

Nee, we moeten in transitie.
De wereld is veranderd.

Al zijn veel mensen tegen.
Tegen het vreemde,
tegen asielzoekers.
Niet tegen allemaal.
Gezinnen met kinderen wel,
vrijgezelle mannen niet.
‘Je kan niet meer over straat,
als vrouw.
Die zijn gefrustreerd, die gaan elkaar ophitsen,
roepen hoer als je langs loopt’
Keulen wordt nooit meer hetzelfde.
Als ik daar nu op het plein voor de Dom sta
en via die machtige domtoren naar de hemel kijk,
moet ik toch weer denken aan
mannenhanden die vrouwenlijven betasten.

‘Was ik maar Syriër.
Zij krijgen alles,
wij krijgen niets.
Wij moeten wachten,
zij mogen meteen in een huis.’
Dat zeggen de boze mensen.
Ik betrap mezelf ook wel eens

op zo'n gedachte.
Mijn dochter betaalt 385 euro
voor een kamertje van 3 bij 3,
met een wasbakje.
Maar zo kan ik niet blijven denken,
in wij en zij.
Ook al doe je het snel.
Ook al doen anderen het wel.
Ik kan het weten.
Je moet je verleden achter je kunnen laten,
de nare dingen los kunnen laten,
kunnen verwerken.
Constructief bombarderen
en herbouwen.
We hebben een ijkpunt nodig.
Niet aan de horizon,
maar in ons midden.
Waar alles samenkomt
en iedereen.
Dag in dag uit.
Een referentiepunt,
midden in het dorp.
Niet alleen een kuil graven.

Maar naar de hemel toe!

Bouwen!

Misschien wel in mijn woontoren.

Met dat uitzicht.

Toen ik in dat café binnenkwam,

zo koud, waterkoud,

zo koud dat je tenen wit zijn

en je vingers

wit.

Dat je niet meer warm te krijgen bent,

al heb je twee fleecvesten en drie thermohemdjes aan.

Zo koud als ik kan zijn als ik in de Noordzee gezwommen

heb.

Altijd als ik de zee uitkom zijn mijn lippen ontkleurd

of beter gezegd gekleurd.

Net als mijn neus tegenwoordig

paarsig en blauw.

Toen ik daar dus binnenkwam

en hoopte op een warm onthaal

of een behaaglijke atmosfeer,

gewoon prettig, zo dat je je jas uit wil doen,

zoals Nederlanders doen als ze het vliegtuig
in zijn geklommen,
'He he, eindelijk,
lekker, binnen,'
stond ZIJ daar achter de bar.
Wat komt die hier doen?
Waar komt die vandaan?
Ken ik die ergens van?
Heb ik die eerder gezien?
Die is niet van hier.
Net niet zo dat het vijandig is.
Toen dacht ik:
ik wil hier niet zijn.
Dat dacht ik.
Retour.
Meteen.
Wegwezen.
Waarom moet ik dit doen?
Wie heeft mij dit gevraagd?
En net op het moment
dat ik mijn jas weer dicht wil knopen,
mijn besluit genomen heb om te gaan,
komt zij naar mij toe.

Met die blik.
Die blik van
'Het is hier een café,
dus je mag hier binnenstappen,
al hoor je hier niet thuis
en ruik ik van een afstand
dat je niet van hier bent
en dat er dus wel een speciale reden moet zijn
om in zo'n café zo maar in deze straat
op dit tijdstip
binnen te stappen
terwijl ik aan alles zie
aan je kleding
aan je haar
aan je manier van doen
aan de tas die je hebt
aan de te opgewekte goeiemiddagtoon
dat je niet zo'n café binnenstapt
tenzij er een speciale reden is
en wat zou die reden dan wel kunnen zijn.'
Die blik.
Net op het moment dat ik wil opstaan
om te vertrekken,

vraagt ze
wat ik wil drinken.
En in plaats van warme chocolademelk,
een cappuccino,
of nog beter thee, orange pekoe,
het is tenslotte middag,
wij dronken 's middags altijd thee,
in plaats van iets waar ik mij aan zou kunnen warmen,
zeg ik:
'Een pils-je.'

WAAROM?

Koud.

Zo koud.

En dan die koude tegelvloer.

Wit of crème, bruin, beige, bruin.

Metalen glijders,

zodat de stoelen beter schuiven.

De ventilator aan het plafond,

om de verstikkende rook te verplaatsen

van de ene hoek in het café naar de andere.

Want ze roken hier gewoon,

alsof het niet verboden is.

De flikkerende fruitautomaat
naast de met skai leer afgezette bar.
Mosgroen skai leer,
net als het zitvlak van de barkrukken.
Oubollig, zo oubollig allemaal.
En dat bier.
Koud in mijn hand.
Koud ik mijn mond.
Koud, zo koud.

Vanaf de eerste dag voel ik
dat er met een vreemde blik
naar mij wordt gekeken.
Zoals mensen kijken naar iemand
die niet van hier is.
Maar dan een graadje erger.
Argwanend, vijandig zelfs.
Zo van wat moet jij hier in je chique mantelpakje,
wat moet jij van ons?
Zoals ze naar mij kijken,
kijken ze niet naar die jongens
uit het asielzoekerscentrum.

Die komen elke dag op gammele fietsen
naar het plein om inkopen te doen.
Met hun zwarte haren en hun zwarte ogen.
Sommige echt mooie jongens.
Zou zo wel met een...
Mooie jongens.
Naar hen kijken de mensen niet zo
als ze naar mij kijken.
Ben ik een bedreiging.
Of zijn ze gewoon bang voor verandering.
Voor elke verandering.
Oh ja, ze weten drommels goed
waarom ik hier ben.
Ik ben de verandering.
Ik ben de toekomst!

De eigenaren van die slooppanden daar verderop
hebben dollartekens in de ogen als ze mij zien.
Die snappen het.
Zij doen wel vriendelijk tegen mij.
Groeten bijna onderdanig buigend
zoals alleen middenstanders dat kunnen.
Zij praten achter je rug om.

Lachen achter je rug om.
Zoals alleen middenstanders dat kunnen.

Ik hoorde dat een groepje van deze betere mensen hier
vroeger een sleutelclub had.

Vroeger toen de mijn nog open was.

En het geld binnenstroomde.

En mensen van gekkigheid niet meer wisten wat ze
moesten doen.

Na de zondagse mis gingen de vrouwen naar huis.

De mannen gingen naar het café.

Daar dronken ze.

Dronken zich moed in.

Want daar wisselden ze de huissleutels uit.

Vroeger.

Gisteren was ik in het café.

Thuis, in Rotterdam.

Overdag.

Einde middag.

Glaasje wijn drinken met een vriendin.

Aan een tafeltje zie ik dat stel weer.

Ik schat ze zo in de zeventig.

Die hebben een romance.
Ze lachen.
Ze kijken verliefd.
Ze hebben elkaar wat te vertellen.
Hij duwt aan haar knie,
knijpt in haar neus,
knijpt liefdevol in haar neus.
Dan denk ik,
doen ze het met elkaar?
En hoe dan en waar?
Waar hebben ze elkaar ontmoet?
En wanneer?
Want zo lang kennen ze elkaar nog niet.
Zoals zij doen,
zo pril.
Dan zit ik met mijn vriendin te praten
en word ik afgeleid.
Ik ben ook weleens dichtbij gaan zitten.
Ik wil het horen.
Hun stemmen.
Horen,
wat ze zeggen.
Soms staat de muziek te hard.

Ze moeten muziek niet zo hard zetten.

In een café moet je kunnen praten

en luisteren,

af kunnen luisteren.

Maar die muziek staat vaak te hard.

Terreur is dat!

Ik ben mijn man kwijt

En nu komen de dames en heren van de verandering

vertellen dat alles anders wordt.

Ze geloven het niet,

geloven niets en niemand meer.

Die vrouw van café Drij Vögel

gelooft het ook niet.

Toch wel een vriendelijk mens.

Vanmiddag ga ik weer met haar praten.

Haar echt overtuigen

dat verandering nodig is

om te overleven.

Ik wilde vanmorgen gaan,

maar zij moest naar een begrafenis.

Van een goede vriendin.
Maar daarna had ze het over een Jupke.
En ze vroeg of ik van rijstevlaai met slagroom houd.
Natuurlijk, zei ik.
Dan maar niet aan mijn lijn denken, dacht ik.
Voor de goede zaak.
Ik moet nog een paar kilo kwijt.
Dan ben ik op gewicht.
Kan ik mijn badpak weer aan op het strand van Domburg.
Maar eerst mijn onderzoek hier afronden.
Ik herinner me steeds beter hoe het vroeger was.
Na elk bezoek nieuwe oude beelden.
Zoals de juwelier op de hoek tegenover de kerk.
Ik was er als jong meisje zo graag binnen gegaan,
voor gaatjes in mijn oren.
Maar mijn moeder vond dat niet goed.
Als ik uit school kwam stond ik altijd naar de oorbellen in
de etalage te kijken.
Gouden oorbellen.
En die katholieke kerk was ook spannend.
Was zo nieuwsgierig naar die andere wereld.
Een keer ben ik naar binnen geslopen.
Tot bij het beeld van Maria ben ik geslopen.

Op mijn tenen.
Er branden tientallen kaarsjes.
Plots zegt een mannenstem: 'Je bent vergeten een
kruisteken te maken meisje.'
Ik schrok.
Rende naar buiten,
nooit meer binnen geweest.
Althans niet in die kerk.
Wel in Rome.
Enorme kerk.
Alleen ik.
Ik ben weer naar Maria gegaan.
Weer voor haar al die brandende kaarsjes.
Mooi.
Op de een of andere manier...
Ik weet niet...
Ik heb een kaarsje voor haar opgestoken.
Terwijl ik niet katholiek ben.
Ben niet eens protestant.
Eigenlijk ben ik helemaal niets.
'In de kerk wordt niet getwijfeld,'
zei mijn moeder,
'Waarom zouden we daar dan naartoe gaan?'

Katholieken kunnen gewoon zondigen.
Gaan ze de volgende dag biechten
en zijn al hun zonden weer vergeven.
Dat vind ik zo raar.
Maar wel zo gemakkelijk.
Volgens mij zitten er alleen protestanten
in de hel.
Want hun zonden worden nooit vergeven.
Zelfs terroristen hebben het beter.
Die gaan naar het paradijs
en krijgen een hele batterij maagden
als zij op aarde een zelfmoordaanslag plegen.
Protestanten krijgen niets.
Ja, straf.
Altijd maar straf.
Het leven is een en al straf.
En na het leven gaat het straffen gewoon door.
Ach, het was een ratjetoe hier in de mijnstreek.
Protestanten, katholieken.
Polen en Italianen waren de strengste
katholieken.
En buiten de kerk waren het messentrekkers.
Dat werd gezegd.

Het laat ze koud wat ik kom doen.
Ze willen niet geholpen worden.
Liever zielig blijven doen.
Verandering, verbetering, vernieuwing?
Hoeft niet.
Het wordt toch niets.
Weer niets.
Zoals het al bijna een halve eeuw niets wordt.
Sinds de mijn dichtging.
Sinds dat gat werd gegraven.
De mijn er in gekieperd werd.
Er kwam nieuw werk.
Dat was even snel weer verdwenen.
In een nieuw gat.
Gaten graven, daar zijn ze hier goed in.

Ik zat laatst in Berlijn in het restaurant
van de Fernsehturm.
Hoog, 368 meter hoog.
Vlakbij de hemel was ik.
En ik keek neer op de stad.
Dat wil ik hier ook.

Ik ga naar Drij Vögel.
Rijstevlaai met slagroom eten.

bettina Hiemel Herjod Sakrament

hoe durven ze?

120.000 euro

de brutaliteit

verandert het dan nooit?

Mijn ziel en zaligheid

ten koste van wat

ten koste van mij

Deze zaak heb ik met mijn eigen handen opgebouwd

en mijn pand is een van de weinige in deze straat

dat steeds goed onderhouden is

Alle metselwerk opnieuw gevoegd

Nieuwe kozijnen

Dubbel glas

Ik wil nog zonnepanelen op het dak,

maar dat is te duur

Niks verpaupering bij café Drij Vögel

Tweehonderd kan ik krijgen

En ik weet het

dat weet hier ja iedereen
die Huuppie is een boef, wa
Hoe kun je anders als zoon van een mijnwerker zo snel zo
rijk worden
Een klein imperium heeft hij gebouwd
Vastgoed en horeca
In no time
En een paar hoerententen vlak over de grens in Duitsland
heeft hij ook
Die Huub Hensen
Niemand heeft hem ooit zien werken
Met zijn vuisten
daar praat hij mee
Huuppie wil mijn Drij Vögel wel kopen
Op zijn voorwaarden dan he
Huuppie weet wat prijzen zijn
Ik koop die tent van jou
Voor 200.000 euro
100 wit via de bank en
100 cash van mij
zonder belasting
zwart
Alleen hier even tekenen

En nu komen zij met
120.000
Wat denken ze wel niet!
Als ik niet verkoop
kunnen zij hun mooie plan van verandering
op hun buik schrijven!
Dan verandert hier helemaal niets!

U moet weten
Hier in deze wijk waren ooit
48 kruideniers
16 slaggers
12 sigarenzaken
16 kapsalons
14 warme bakkers
6 groentewinkels
1 zeeviswinkel
En verder schoenenzaken, modezaken, warenhuizen,
rijwielzaken, drogisterijen, garages, taxibedrijven,
postkantoren,
meubelzaken, slijterijen
En een naaimachinezaak, een boekenwinkel en een
bioscoop

De Hollandia
Daar draaiden ze mooie Duitse liefdesfilms
En cowboyfilms
The Good, The Bad and The Ugly
Een film als het echte leven damals
hier in onze straat
En cafés
Heel veel cafés in deze wijk
Vaak knokpartijen
Zeker op zaterdagavond
En deze kroeg is er nog steeds, hè
Zowat de enige nog
die van mij
De meeste andere zijn allang over de kop gegaan
Wat wil je ook
in deze straat
als je hangen blijft
in hoe het toen was
hoe het was toen
Met de kerkgangers die vanuit de kerk
een kaartje kwamen leggen
Frühshoppen
Maar die komen niet meer

Die komen bijna niet meer
En ik ben moe
Mijn benen willen niet meer

Toen ik zeventien was
en voor de eerste keer mocht dansen
In de Apollozaal
Daar speelde een orkest
De White Stars uit Heerlen
Ik had een rood jurkje aan
En rode pumps
Niet van die hele hoge hakken
Beetje hoog
De jongens keken mij na
En eentje kwam naar mij toe
en vroeg mij om te dansen
Toen keek ik om mij heen
En terwijl iedereen plezier had
Dacht ik
Ik wil dit niet
Niet zo
Ik wil iets anders
Ik wil het anders

Ik wist niet waarom
Hoe moest ik weten waarom
Maar ik wist het wel
Ik rende naar buiten
Uit die zaal
Ik hoorde het orkest
Ik zag de Zündapp op de stoep
De vossenstaart
De Zündapp van die jongen
Die mij vroeg om te dansen
En ik begon te lopen
Te rennen
Op mijn hakken
En om de hoek van de straat
Stond Harrie
Met een Puch
In een spijkerjasje
En ik dacht dit is mijn kans
Ik deed mijn schoenen uit
en stapte achterop

Alleen wij vrouwen zaten in de kerk
Op de eerste rij

Vijf rouwende vrouwen in het zwart
Allemaal weduwe
Voor de rest was die grote kerk leeg
Net een Italiaanse film
Jupke, ons Jozefientje
Vroeger zaten wij nooit op die eerste banken
Mocht niet
De voorste rijen waren bestemd
voor de middenstanders en de directeuren
en voor de opzichters
en de beambten van de mijn
En die hadden allemaal een gigantisch dik kerkboek en
zaten vroom in de rij
De mannen en hun vrouwen
Hoe dikker het misboek, hoe groter de duiven, zei mijn opa

Toch vreemd dat er geen enkele man aanwezig was in de
kerk
Er zitten altijd wel een paar mannen in de kerk tijdens een
begrafenis mis
Maar nu niet
Niet één
Ja, meneer pastoor was er

Natuurlijk was hij er
Geen feest van de tranen zonder hem
Maar pastoor is geen man
Ook nu hij geen soutane meer draagt
Hij loopt in sneakers en in jeans
Prima vent onze pastoor
Vond het geen probleem
dat Jupke uit de kerk begraven werd
Al was hij voor de kerk maar een rare
Met zijn rode lippen niet uitgevoerd
zoals God het had bedoeld
Maar Jupke was natuurlijk ook geen man
Als man heb ik hem nooit gezien
Voor mij was Jupke Jozefientje
Hij heeft mooi gepreekt, pastoor
Zei dat niet de buitenkant
maar de binnenkant belangrijk is
Maar een man man is hij niet
Uiteindelijk

Zelfs de kist werd gedragen door vrouwen
Vrouwelijke kraaien

Maar niet zo stijf kijkend
als de mannen meestal doen
Hoe Jozefientje aan deze fraaie verzameling weduwes
gekomen is
Ik weet het niet
Wij zijn geen vriendinnen
Kende de meesten niet eens voordat ik bij Jozefientje in het
verpleeghuis kwam
En toch waren wij zijn familie
Zijn mantelzorgfamilie
Wij lazen hem voor uit de krant
Wij wandelden met hem in de gang
Wij brachten vlaaien mee
Want Jozefientje was een snoeperd
Vroeger al
Als kind kreeg ik weleens een dubbeltje
van hem voor snoep
Mocht ik niet aannemen van mijn moeder
Maar ik deed het lekker toch
Of gaf hij mij in de bus naar Heerlen
een kwartje voor de Mexicaanse aapjes
in de V&D

Dan keek mijn moeder boos,
maar durfde ze niets te zeggen
Niemand kon boos zijn op Jozefientje
Musicerende Mexicaanse aapjes
in de bimbobox
in Heerlen
Je hoort het woord tegenwoordig niet meer
Bimbo is een racistisch woord voor neger
Duits
Van de nazi's, vertelde Jupke mij eens
Neger mag ook niet meer
Tegen lisdodde zeiden wij vroeger negerpiemel
Mag niet meer
Negerzoen mag ook niet meer
Zwarte Piet jodenkoek kafferlimoen zigeunersaus!
Mag allemaal niet meer
Führerschein, ook niet
Bimbo is ook het Engelse woord voor slet
Dat zeiden sommigen hier ook van mij
Maar ik ben geen slet
Heb nooit de hoer uitgehangen in mijn café
Ik was pikant gekleed

Het gaat moeilijker dat staan achter de bar
Mijn benen zijn nog wel mooi
maar niet meer zo sterk
Op pumps achter de bar staan gaat niet meer
Tegenwoordig heb ik sneakers aan
Net als onze pastoor

Ik moet snel nog wat opruimen
Rijstevlaai met slagroom kopen
Die vrouw van de verandering komt weer langs
Ze gaat de plannen nog eens uitleggen
Voor deze wijk
Opkopen willen ze
Het hele blok
Al die leegstaande winkels
Zoals de Elektra hiernaast
Waar nu die Big Bazar is
Daar heb ik op de televisie in de etalage
de moord op Kennedy gezien
1963
In zwart wit
Wij hadden thuis toen nog geen tv
Alles willen ze opkopen

Van de brillenzaak daar op de hoek
aan de ene kant
Tot de leegstaande Chinees Tim Sing
aan de andere kant
Dat was vroeger een groentezaak

Een zorgappartementencentrum
met een cultuurhuis voor de toekomst
willen ze bouwen
Met op de kop een toren die tot aan de hemel reikt
Voor jong en voor oud
En heel modern
Met robots die dementerende oudjes helpen met eten
Wij zijn net mensen in een vrije val
Maar een net om te vangen is niet meer
Als wij Jupke niet hadden verzorgd
was hij eenzaam en alleen gestorven
in dat verpleeghuis
Want de zusters hebben geen tijd meer
voor de mensen
Die hebben nog geen tijd om ze te laten plassen
En goed te wassen
Wij wasten Jozefientje regelmatig

Ja ook daar waar zij een man was

200.000

kan ik krijgen!

Hubert H. – zoals hij in de krant heet –

is echt wel geïnteresseerd in mijn zaak

Die wil mijn mooie zaak wel kopen

Komt hier voorrijden met een chauffeur

Net als vroeger die Waalse eigenaar van de mijn

Hoe heette die

Luciën Boël

Van de Societé Anonymes des Charbonnages Néerlandais

Willem et Sophia

lacht

Ja, wij hadden hier een Belgische mijn

Van de graaf

Die zag ik weleens voorrijden op het plein voor het
hoofdgebouw

Toen ik nog op de mijn werkte op kantoor

Voordat ik mijn café had

Dikke auto met chauffeur met pet

Rijke Waalse adel

Steenrijk geworden over de rug van de mijnwerkers

Zei mijn vader

En ons meisjes minder betalen dan de jongens, die graaf

Boël

Terwijl die jongens ook maar kantoorbediendes waren

Huppie komt met de sigaar tussen de te witte tanden

Chique in kostuum

Met een zwarte das

Aluminium koffertje in de hand

Iedereen kijken

Bettina wat moet die boef bij jou?

Maar hij bood wel 200.000

Meteen

En dat is het ook waard!

De meest vreemde vogels zijn hier al geweest

Aan mijn tafel

En aan mijn bar

Eentje noemde zichzelf kunstenaar

iets van Arts en Academie of zo

Die heeft een week gebivakkeerd

Wilde onderzoek doen naar de streek

en een kunstwerk maken

Een ode aan de streek en aan het verval

Lelijkheid is mooi, zei hij steeds
Nou, ik ben toch liever een mooie vrouw
dan een lelijke, zei ik tegen hem
En een dichter is hier ook geweest
Stuurde me later zijn 'Ode aan een barvrouw'
Zo heette dat gedicht
Ode aan de tieten, zal hij bedoeld hebben
Want het ging alleen maar over mijn borsten
En het rijmde niet eens
Oogverblindende borsten
Heeft ze
In het schemerlicht van de bar
Betast ik ze
Met mijn ogen
Hahaha
En een journalist van de krant liep hier rond
Twee pagina's groot artikel over de straat
Over de sociale cohesie die verdwijnt
Over de gesloten rolgordijnen van de woningen
En over de gesloten rolluiken van de winkels
En over het buurtcafé dat ja ook verdwijnt
Maar mijn café dat loopt nog goed
Redelijk goed

Goed genoeg om ervan te leven
Net genoeg
Ik word wel eens moe van al die aandacht
Onderzoeken kunnen ze goed
Maar bij mij een schnitzel eten
of een kop lekkere verse filterkoffie drinken, ho maar
Nee een dubbel espressogeklopte latte machiato moet het
tegenwoordig zijn

Geef mij maar mijn stamgasten
Daar aan dat tafeltje in de hoek zit Hans altijd
Die is een beetje autistisch
Zit altijd alleen aan dat tafeltje
Als hij binnenkomt zet hij de andere stoelen aan dat tafeltje
altijd meteen weg
Zodat niemand bij hem kan komen zitten
En als iemand aan zijn tafeltje zit
Blijft hij zolang bij dat tafeltje staan
tot die persoon opstaat
En ergens anders gaat zitten
Of de oude Frits,
die zo bibbert met zijn handen

Hij kan zijn bier niet zonder te morsen
naar zijn mond brengen
Vroeger dronk hij altijd een ouwe klare
bij zijn biertje
Een köppelsje
Maar dat kan nu niet meer
Dat borrelglasje is leeg
voordat hij het halverwege de mond
heeft gebracht

Wie niet werkt, zal niet eten
Ik heb altijd de dingen gedaan die ik moest doen
Een peperworstje snijden
En voor de kinderen een zakje chips
Alleen komen die hier niet veel, die kinderen
Nee die zie je niet meer vaak
Ook niet in de lunchroom verderop
Waar hun moeders vroeger koffie dronken
Kaffee mit Kuchen
Hier kwamen de mannen
Mannen dorstig en soms ook hongerig
Het stof verdrinken
Wat sjpass maken

En overdrijven
Want overdrijven daar waren ze goed in
Wie had de dikste, de mooiste, de langste
of de snelste duif
Ik hou van bier met sigarettenrook
Van Rex Gildo en Abba
Knowing me, knowing you
Gouden jaren waren het
Toen de mijn nog open was
Nu niet meer
Dat is nu niet meer
Al lang niet meer
Ik heb nu Belgisch speciaal bier op de tap
Heb rode wijn, witte wijn en rosé
En geen koppijnwijn zoals vroeger die Liebfrauenmilch
Elke week een weekmenu voor 7,50
Van alles heb ik geprobeerd
Je moet met de tijd mee, toch?
Want ze komen niet meer vanzelf
Er is te veel
Ze hoeven de deur niet meer uit
En ze hebben geen geld
Of ze drinken thuis liggend op de bank

Loerend naar hun home cinema
Want daar hebben ze wel geld voor
In ieder huis hangt zo'n ding
Niet meer roken
Wie heeft dat ooit bedacht
Verboden te roken
De doodsteek voor de horeca
Trek me niets aan van dat rookverbod
Ze hebben alles om zeep geholpen
Alles wat ik in jaren heb opgebouwd
En ik heb geen brede stoep
of een binnenplaats
Dat zou wat zijn een terrasje
Dat trekt wel volk
Zou Huppe van Drij Vögel een hoerentent willen maken?
Nee, het rode licht brandt hier om de hoek
Dat café waar je niet naar binnen kunt kijken
God weet waar die allemaal vandaan komen
Rusland of Thailand
Ik denk vaak
die kunnen zich ja toch niet verstaan
Die zijn ook niet gevlucht
Toch niet naar hier

Naar hier vlucht je niet

Hier vlucht je weg

Ik ben mijn eigen baas

Altijd geweest

Ik heb altijd gezegd

Als ik ooit dit pand verlaat

Is het horizontaal

Maar dat weet je niet

Je weet niet hoe het leven gaat

Je weet niet hoe je het leven verlaat

Dat zie je nu wel weer

Jozefientje is gewoon in de televisiestoel

in slaap gevallen

Ze wil de lucht in,

die vrouw van de verandering

Hoog, hoger,

Een statement maken, zei ze

Of ik weleens op de Eiffeltoren had gestaan, vroeg ze

Ben nog nooit in Parijs geweest

Een appartement op de allerhoogste etage,

dat zou echt iets voor mij zijn, zei ze

Een Penthouse noemde ze dat
Doet mij denken aan dat blootblad
Met uitzicht op Duitsland, op de Eifel,
zei ze
Maar flats zijn nooit een succes geweest hier
Een paar jaar geleden hebben ze nog twee flats gesloopt
Die stonden nog geen twintig jaar
Nooit meer flats
Ik hoor het de voorzitter
van de woningvereniging nog zeggen
Nooit meer flats
De mensen hier wonen liever niet in flats
Flats zijn voor Turken of voor die nieuwe,
de Syriërs
Kunnen ze hun schotelantennes beter richten op waar ze
vandaan komen
Er is een groot verloop in flats,
zei die voorzitter
Elke vier jaar wisselt de totale bevolking in flats, zei hij
Op die manier krijg je toch nooit gemeenschapsleven in de
wijk
Komt er geen verenigingsleven van de grond

De mensen in flats hebben geen binding,
zei hij
En dan die overlast
Van honden
Van kinderen
Of van de was die op zondag op de balkons hangt
Op zondag
Dat is toch geen gezicht
En die schotelantennes
Al die schotels aan de balkons
Omdat iedereen naar zijn eigen zender
wil kijken
Ik kijk graag naar de Duitse televisie
Tatort of Hansi Hinterseer
Duitse tv
Krimi kijken
Alleen haal ik het einde tegenwoordig
bijna nooit meer
Val ik op de bank in slaap
Zeker de laatste jaren
En dat luisteren naar de mannen in het café
Het lukt mij steeds moeilijker
Ontevreden mannen

Klagen over de gemeente, die zakkenvullers
En over die spitsboeven in Den Haag
Die zijn alles schuld
En natuurlijk over de buitenlanders
Die de banen wegpikken
en straks ook nog onze vrouwen
Die ze hoeren noemen
En zelf zijn ze natuurlijk niets schuld
Onze mannen zien zichzelf als slachtoffers
Boze witte mannen
Voelen zich door alles en iedereen in de steek gelaten
Ik word zo moe van die mannen
Mijn vader was een lieve man
Die klaagde nooit

Jij gaat niet naar de huishoudschool
Zoals de meeste meisjes in de straat
Jij gaat naar de mulo
Zodat jij een baan op kantoor kunt krijgen
Ik wil niet dat jij op de Bata
schoenen gaat maken
Op kantoor van de mijn moest ik werk vinden
Dat had status

Ik werd aangenomen op de boekhouding
Toen ik ging trouwen moest ik weg
Voor getrouwde vrouwen was geen plaats
op de mijn
Daarom zag je er ook alleen maar jonge meiden

Die vrouw die straks komt ken ik van vroeger
Zij is de dochter van de mijnningenieur
Ik zag haar weleens bij haar vader op kantoor
Met haar had ik geen contact
We gingen niet om met die betere mensen
Bovendien zijn het protestanten
Die zijn toch anders
Zij heeft gestudeerd
Zij is weggegaan
En nu is ze een bekende architect
Ik zag haar foto in de krant
Ze werkt aan de verandering
Samen met de veranderaars en de gemeente gaat ze de hele
boel hier op de schop nemen
Transitie noemen ze dat
Transitie van de straat
die vroeger naar de mijn voerde

Langs alle cafés en sigarenzaken

Misschien is er ook een mooie plek voor mij, wie weet
Ben toch benieuwd naar wat die vrouw straks komt
vertellen

Er komt hier straks niet alleen een
woonzorgcentrum, een kinderopvang
en een cultuurhuis

Ook kleine woningen voor Akense studenten

En een transferium met een station

Want straks stopt hier weer de trein

Bij dat transferium stoppen dan ook bussen

En je kunt er fietsen huren

Want ze willen meer toeristen hier,
vertelde die vrouw

De hele oude Mijnstreek wordt een groot pretpark

En er komt leisure

Las ik in het krantje van de veranderaars

Moet straks toch eens vragen wat dat precies is, leisure

Misschien is het wel goed als café Drij Vögel open blijft

Als straks al die toeristen komen

Misschien moet ik het weer helemaal inrichten zoals het
vroeger was

Doen ze in de vroegere DDR ook,
zag ik op tv
dat is hip
Net als de Italiaanse espressobars
en pizzeria's
In het gezellenhuis woonden de jonge ongetrouwde
mijnwerkers
Mooie jonge Italianen
Kom me bloos niet met een ietak op huis aan, zei vader
steeds
Allemaal maffia
Allemaal
Zei mijn vader
Géén ietak
En ook géén pollak
Die deugen ook niet
Dus werd het Harrie
Die jongen met de Puch en dat spijkerjasje
Samen zijn we Café Drij Vögel begonnen
Ons café was nog geen jaar open,
toen Harrie is overleden
Kanker
Het ging heel snel

Sindsdien sta ik er alleen voor
Ik heb geen kinderen
Niemand om de zaak over te nemen
Niemand om mij te verzorgen
als ik straks hulpbehoevend ben
Als ik ben
zoals Jozefientje zijn laatste jaren was
Maar dan zonder mantelzorger
Daarom moet ik mijn zaak nu kwijt
Moet ik toch een goede indruk maken
op die vrouw
Ik moet wat aan de kant leggen
om straks mijn zorg te kunnen betalen
Want niets is meer vanzelfsprekend
Het vangnet is weg
Oude mensen in de vrije val
Zonder zorg maar met zorgen

Natuurlijk had ik nog een man kunnen krijgen
Ook wel twee

Probeer de zaak al een tijd te verkopen
Maar niemand die de tent wil overnemen

Zelfs geen Vietnamees om hier een friettetent te beginnen
Ook geen Turk die hier een pizzeria
met thuisbezorging wil starten
Eentje wilde wel, maar alleen als ik gehuurd boven de zaak
bleef wonen
Zeker in die kebab-knoflook-stank
Nee hoor, dat is niets voor mij
Ik wil rust
Heb lang genoeg in de herrie gewoond

Het is goed geweest
Huppie is geïnteresseerd in mijn zaak
Maar hem vertrouw ik niet
Wie zegt mij dat hij die 100.000 zwart
straks niet weer van mij terug steelt
Door een van zijn boeven op mij af te sturen
Niemand weet dat ik dat geld heb
Dus aangifte van diefstal kan ik dan niet doen
Bettina is niet gek
En ik wil ook niet dat mijn café verbouwd wordt tot
hoerentent
Waar straks het sperma van afgewerkte mannen van de
barkrukken druipt

Nee, dat wil ik niet

Nee

Niet!

En straks komt die vrouw weer

Snel uit de rouwkleren en iets vlots aantrekken

Rood staat mij goed

En dan de rijstevlaai met slagroom halen

Gelukkig heb ik die gisteren al besteld

De bakker gaat binnenkort ook dicht

Bart is al bijna zeventig

Maar geen pensioenvoorziening

De pensioenvoorziening is je winkelpand, zeiden ze vroeger

Dat wordt alleen maar meer waard

Aan me hoela

Minder, minder, steeds minder waard

Ik ben blij als ik er 150.000 euro voor krijg

Maar het was ooit 500.000 waard

Guldens

De schoenmaker hier verderop

bleef tot ver in zijn zeventigste

in de winkel staan

Nou ja staan
Hij had een oude fauteuil in de zaak gezet
En als hij liep, moest hij een stok gebruiken
Geen pensioen en van de AOW kon hij niet leven
En niemand wilde zijn zaak overnemen
Dus probeerde hij nog wat oude schoenen
te verkopen
Schoenen die al lang uit de mode waren
Zielig toch
Dat gaat mij niet overkomen
Voor 150.000 mogen de veranderaars
mijn zaak hebben
Met alle goodwill erbij
Ik ga mee in die transitie van mijn dorp
Mijn eigen transitie
Misschien kan ik wat rimpels in mijn gezicht laten
wegspuiten dan
Kan ik nog eens naar de sauna,
naar de schoonheidsspecialiste,
op een strandvakantie
Veel heb ik niet nodig
Meer niet, nou ja... niet veel meer!

Ich bau dir ein Schloss ging in première bij Toneelgroep Maastricht op 20 augustus 2017 tijdens het Cultura Nova Festival.

Spel: Mieneke Bakker

Regie: Servé Hermans

Eindregie: Ludo Costongs en Dionne Hendriks

Muziek: Kwinten Mordijck

Decorontwerp: Manny Dassen

Kostuumontwerp: Izy Freens

Dramaturgie: Ludo Costongs

Regieassistent: Dionne Hendriks

De voorstelling is een co-productie van Toneelgroep Maastricht met Internationale Bauausstellung Parkstad Limburg en Cultura Nova.

www.toneelgroepmaastricht.nl

Mieneke Bakker (Kerkrade, 1956) is afgestudeerd aan de Toneelacademie Maastricht. Als actrice is zij vast verbonden aan Toneelgroep Maastricht, voorheen Theatergroep Het Vervolg. Ze speelde er talloze rollen, meest recent in *Othello* en *Iets van troost*. Daarnaast is zij onder andere werkzaam als docente aan de Toneelacademie Maastricht en maakt ze deel uit van het Kernteam van de Regie opleiding aldaar.

Wiel Beijer (Kerkrade, 1953) is sinds 1977 journalist bij dagblad De Limburger. Daarnaast onder meer schrijver van het boek *De Wereld van Pinkpop*, waarin de geschiedenis van het Pinkpop Festival per jaar wordt beschreven. Sinds de door hem bedachte theatervoorstelling *De Toespraak* (opening Jaar van de Mijnen 2015 Heerlen) is hij betrokken bij Toneelgroep Maastricht, waar hij meewerkte aan theatervoorstelling *Pinkpop*, een muzikaal liefdesverhaal en in 2017 debuteerde als toneelschrijver met *Ich bau dir ein Schloss*, dat hij schreef samen met actrice Mieneke Bakker.